

prof. dr hab. Gajusz Kęska
Dziedzina sztuki
Dyscyplina – sztuki muzyczne
Akademia Muzyczna im. Krzysztofa Pendereckiego
w Krakowie

Kraków, 30 listopada 2024 r.

Recenzja w postępowaniu habilitacyjnym
dr. Wojciecha Świętońskiego
w dziedzinie sztuki,
w dyscyplinie – sztuki muzyczne

Zleceniodawca recenzji

Uczelniana Rada Doskonałości Naukowej Uniwersytetu Muzycznego Fryderyka Chopina w Warszawie. Pismo z dnia 2 lipca 2024 r., podpisane przez prof. dr. hab. Pawła Łukaszewskiego, Przewodniczącego Rady Doskonałości Naukowej UMFC w Warszawie w sprawie sporządzenia recenzji w postępowaniu w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego dr. Wojciechowi Świętońskiemu. Do nadesłanego pisma dołączona została wymagana dokumentacja.

Uzyskanie stopnia doktora

Pan Wojciech Świętoński uzyskał stopień doktora w dziedzinie sztuk muzycznych w dyscyplinie artystycznej instrumentalistyka, na podstawie rozprawy doktorskiej pt. *Problematyka wykonawcza wybranych utworów solowych i kameralnych Pawła Łukaszewskiego w aspekcie kolorystyki i melodyki* w Akademii Muzycznej im. Karola Szymanowskiego w Katowicach. Promotorem pracy doktorskiej była prof. dr hab. Aleksandra Nawe.

Przebieg edukacji i pracy zawodowej

Pan Wojciech Świętoński ukończył studia magisterskie w zakresie gry na fortepianie w 2008 roku w Akademii Muzycznej im. Fryderyka Chopina w Warszawie (obecnie Uniwersytet Muzyczny Fryderyka Chopina) w klasie fortepianu prof. dr hab. Bronisławy Kawalli. Kameralistykę fortepianową studiował początkowo pod kierunkiem

prof. dr. hab. Jerzego Marchwińskiego, a następnie prof. dr. hab. Macieja Paderewskiego. W 2010 roku ukończył dwuletni staż artystyczny w zakresie wykonawstwa muzyki kameralnej na Uniwersytecie Muzycznym Fryderyka Chopina w Warszawie pod kierunkiem prof. Macieja Paderewskiego (duety fortepian – skrzypce) oraz prof. Krystyny Borucińskiej (duety wokalne). W 2012 roku ukończył na tej samej uczelni Podyplomowe Międzywydziałowe Studium Pieśni (II edycja), a w 2013 roku – Podyplomowe Międzywydziałowe Studium Pieśni (III edycja).

Od roku 2017 jest zatrudniony na Uniwersytecie Muzycznym Fryderyka Chopina w Warszawie (obecnie na stanowisku Wykładowcy).

W latach 2017-2023 współpracował z Filharmonią Narodową przy realizacji audycji edukacyjnych dla przedszkoli, szkół ogólnokształcących, szkół muzycznych, domów i ośrodków kultury oraz ośrodków wsparcia i rehabilitacji osób niepełnosprawnych.

W latach 2012-2018 został zaangażowany przez Stowarzyszenie Polskich Artystów Muzyków do pełnienia funkcji managera projektów (pisanie i rozliczanie wniosków oraz prowadzenie projektów artystycznych).

Od roku 2017 pełni funkcję Dyrektora Artystycznego cyklu koncertów „Chwile ulotne” w Pałacu Radziwiłłów w Muzeum w Nieborowie i Arkadii, oddział Muzeum Narodowego w Warszawie a w 2023 roku został Dyrektorem Artystycznym cyklu koncertów „Irydion na skarpie” w Polskiej Akademii Nauk Muzeum Ziemi w Warszawie.

Osiągnięcie artystyczne

Jako osiągnięcie artystyczne kandydat wskazał dwupłytowy album zawierający utwory solowe na fortepian (CD 1) i kameralne (CD 2) Stanisława Wisłockiego. Wykaz nagranych utworów przedstawia się następująco:

CD 1 *Stanisław Wisłocki Solo Works:*

Stanisław Wisłocki (1921-1998)

D’apres Scarlatti na fortepian (1942)

1. *Presto*

2. *Pastorale – Canon Adagio*

3. *Allegro scherzando*

Mała suita na fortepian (1951)

4. *Legato – Moderato – Vivace – Tempo I*

Suita I na fortepian (1943)

5. *Mazurek. Dolce spirit*
6. *Mazurek. Tempo giusto*
7. *Bajka. Lento cantabile*
8. *Ciuciubabka. Vivo scherzando*

Suita II na fortepian (1943)

9. *Allegro ma non troppo*
10. *Tempo di Polka*
11. *Sostenuto con molto espressione*
12. *Tempo di Kujawiak*
13. *Tempo di Mazur*

Władysław Szpilman (1911-2000)

14. *Mazurka* (1940)

CD 2 *Stanisław Wisłocki Chamber Works:*

Stanisław Wisłocki (1921-1998)

Poematy do słów Iona Minulescu na głos i fortepian (1943/1944)

1. *Romanța celui ce s – a – ntors*
2. *Cântă un matelot...*
3. *Pastel de toamnă*
4. *Celei care pleacă*

Sonata F-dur na skrzypce i fortepian (1942)

5. I *Maestoso*
6. II *Fantazia – Prelud. Adagio*
7. III *Rondo – Krakowiak. Allegro vivace*

Album został opublikowany przez wydawnictwo Uniwersytetu Muzycznego Fryderyka Chopina w Warszawie – Chopin University Press (UMFC CD 192-193, 2022). Realizatorem nagrania był Pan Andrzej Brzoska.

Na płycie z utworami kameralnymi występują Pani Anna Mikołajczyk-Niewiedział (sopran) i Pani Marta Piórkowska (skrzypce).

Na III Międzynarodowym Konkursie *Muzyczne Orły* w roku 2022, dwupłytowy album CD *Stanisław Wisłocki: Solo & Chamber Works* został uznany za wybitne osiągnięcie w dyscyplinie artystycznej sztuki muzyczne zrealizowane w roku 2022 i otrzymał DYPLOM

SREBRNY w Kategorii I – Płyta Fonograficzna. Została także nominowany w 2024 roku do nagrody fonograficznej *Fryderyk* w kategorii „Album roku muzyka kameralna – duety”.

Ocena osiągnięcia artystycznego

Dwupłytowy album zawierający kompozycje Stanisława Wisłockiego to niezwykle ciekawa pozycja fonograficzna. Sam habilitant określił je w swoim autoreferacie jako największe i najważniejsze osiągnięcie artystyczne w swoim dotychczasowym dorobku. Trudno się z tym faktem nie zgodzić w kontekście informacji zawartych w opisie oraz pracy jaką włożył dr Świętoński w przygotowanie nagrania. Można rzec, iż jest to zarówno osiągnięcie artystyczne, twórcze jak i naukowe, gdyż żmudne poszukiwania materiałów nutowych, tworzenie całościowych kompozycji z pozostawionych jedynie fragmentów czy wreszcie edycja i przepisanie tekstu wymagało wielu godzin wytężonej pracy a także czasu, aby w pełni zrozumieć zamierzenia kompozytorskiej Wisłockiego i jego język muzyczny a przede wszystkim odczuć etos jego utworów.

Pierwsza płyta wzbudziła początkowo moje ambiwalentne odczucia, głównie za sprawą pierwszego cyklu poświęconego Sonatom D. Scarlattiego. Nie do końca jasna była dla mnie koncepcja powstania tego tryptyku stanowiącego zbiór quasi wariacji tak nieznacznie ingerujących w oryginalny materiał mistrza z Neapolu. Oczywiście nie są to zarzuty pod adresem wykonawcy, ale zdumienie jakie wywołała na mnie ta kompozycja. Pianista doskonale wpisuje się w charakter przywołanej tu epoki, jego gra jest pełna błyskotliwej artykulacji, precyzyjnie rozplanowanej dynamiki i dopasowanego do ekspresji rodzaju dźwięku. Pewna niekonsekwencja pojawia się jedynie podczas realizacji tremola i mordentów, które z zasady dr Świętoński realizuje na miarę, lecz pojawiają się także zdobienia wykonane z wyprzedzeniem.

Kolejne pozycje na płycie rozjaśniły mi pogląd na styl kompozytorski Wisłockiego. Trzy suity (Mała suita oraz Suita I i II) ukazały twórczość znanego mi przede wszystkim z dokonań dyrygenckich artysty jako oryginalną i pod wieloma względami wartościową. Lekkość narracji i świeżość pomysłów melodycznych i harmonicznym połączona z motywami ludowymi wytworzyła specyficzny, indywidualny język kompozytorski. Dr Świętoński z wielką pieczołowitością realizuje wszelkie detale artykulacyjne i dynamiczne, przy czym wnikając w szczegóły nie zapomina o całościowym, makroformalnym spojrzeniu na poszczególne ogniwa cykli. Jego grę cechuje bezpretensjonalność i szczerść wypowiedzi.

Wartościowym dodatkiem jest zamieszczony na końcu płyty *Mazurek* Władysława Szpilmana, odnaleziony przez habilitanta i przywołujący swym wyrazem i konstrukcją melodyczno-harmoniczną dzieła F. Chopina. I choć znacznie różni się od miniatur Wisłockiego wchodzących w skład jego suit, to wpisuje się w podobny etos i przedstawia jasne powiązanie jednej z gałęzi stylu kompozytorskiego obu artystów w tamtym czasie.

Druga płyta zawiera *Poematy do słów Iona Minulescu* na głos i fortepian (z Anną Mikołajczyk-Niewiedział – sopran) i *Sonatę F-dur* na skrzypce i fortepian (z Martą Piórkowską - skrzypce).

Oba cykle stanowią ogromne wyzwanie zarówno pod względem skomplikowanej faktury jak i dosłownego zrozumienia intencji kompozytora. W moim odczuciu dr Świętoński wywiązał się z tego zadania znakomicie. W jego grze znajduję esencjonalność tych dzieł, co bez wątpienia jest efektem wieloletnich studiów nad twórczością Wisłockiego. Interpretacja jest logiczna, frazowanie i prowadzenie narracji klarowne i harmonijne, a całość sprawia wrażenie naturalnego kreowania następstw w rozwoju ekspresji. Nie do przecenienia jest także kwestia doskonałej współpracy między wykonawcami. Połączenie barwy zarówno głosu, jak i skrzypiec z fortepianem, tworzy wyrazową całość przez wzajemne zrozumienie intencji artystycznych i wrażliwość na najdelikatniejsze „drżenie duszy” współwykonawcy, najdrobniejszy niuans. Dodatkowym walorem jest świeżość kreacji artystycznych. Pomimo licznych wcześniejszych wykonań brak tu nużącej rutyny, każdy element jest przedstawiony w taki sposób, że słuchając miałem wrażenie, że wspólna gra przynosi wykonawcom dużo radości i satysfakcji.

Analizując grę habilitanta należy docenić niezwykłą czytelność intencji artystycznych – co we współpracy w składzie kameralnym jest szczególnie ważne, aby zachować spójność interpretacji przy jednoczesnym aktywnym kreowaniu narracji. Generalne wrażenie sprowadza się do stwierdzenia, iż partia pianisty w wykonaniu dr. Świętońskiego – zarówno w cyklu pieśni jak i sonacie skrzypcowej - jest wielce inspirująca dla współwykonawczyń, a jego sugestywna gra prowokuje i przynosi każdorazową reakcję, zarówno pod względem zmian agogicznych i dynamicznych jak i szeroko pojętego wyrazu i ekspresji.

Niewątpliwym walorem powyższego albumu jest jego aspekt poznawczo-edukacyjny poprzez przedstawienie utworów Stanisława Wisłockiego ogółowi słuchaczy i melomanów. Warto też zauważyć, że ukazane na płytach utwory to dzieła wartościowe a klarowny wyraz interpretacji habilitanta dodatkowo sprawia, iż pomimo zaawansowanej pod względem komplikacji harmonicznym narracji i bogatej, gęstej faktury, są w pewnym sensie przystępne także dla nieprofesjonalnego słuchacza. Być może to entuzjazm dr. Świętońskiego względem

twórczości S. Wislockiego, którym szczerze podzielił się z odbiorcami płyty sprawił, że ta nowoodkryta nisza polskiej literatury muzycznej wydaje się od lat znajoma i jakby bliska.

Reasumując; przekazane dzieło artystyczne w postaci dwupłytkowego albumu CD *Stanisław Wisłocki: Solo & Chamber Works* oceniam pozytywnie.

Działalność artystyczna

Działalność Pana dr. Wojciecha Świętońskiego z racji zainteresowań artystycznych skupia się na wykonawstwie muzyki polskiej, zwłaszcza dzieł kompozytorów mniej popularnych i zapomnianych. Pianista wykonuje zarówno utwory solowe jak i kameralne. Kompozycje Stanisława Wisłockiego, które wypromował na swoim dwupłytkowym albumie *Stanisław Wisłocki: Solo & Chamber Works* pojawiają się w jego repertuarze od ponad 15 lat. Dr Świętoński odbył długą i trudną drogę wykonując mrówczą pracę przy rekonstrukcji, aranżacji (m.in. *Poematy do słów Iona Minulescu*) i przepisaniu rękopisów znanego bardziej z kariery dyrygenckiej artysty. Wymagało to wzmoczonego wysiłku i bardzo skrupulatnej analizy w celu poznania i zrozumienia stylu kompozytora. Na przestrzeni lat programy z muzyką Wisłockiego zaistniały 35 razy, z czego 22 razy w Polsce i 13 razy za granicą (Włochy, Niemcy, USA, Wielka Brytania, Izrael).

Łącznie, po uzyskaniu stopnia doktora, Pan Wojciech Świętoński wykonał 84 koncerty (nie wliczając koncertów edukacyjnych i patriotycznych) w Polsce i w wymienionych wcześniej krajach. Programy obejmują głównie dzieła muzyki polskiej (recitale solowe z utworami F. Chopina, koncerty kameralne z dziełami K. Szymanowskiego, A. Tansmana, H. Wieniawskiego, P. Łukaszeńskiego, M. T. Łukaszeńskiego i innych) a także dzieła kompozytorów zagranicznych (koncerty kameralne z utworami W. A. Mozarta, F. Schuberta, J. Rodrigo, P. Sarasate, B. Smetany, S. Rachmaninowa, A. Dvoraka, G. Gershwin itd.), z czego większość stanowią duety instrumentalne z gitarą, saksofonem, klarnetem, skrzypcami a także z wokalistami.

Dr Świętoński nagrał osiem albumów - 5 płyt do uzyskania stopnia doktora: Przemysław Gintrowski *Tren* (2008), Mikołaj Bugajak *Strange Sounds And Inconceivable Deeds* (2010), *Wieniec pieśni do słów Marii Konopnickiej* (2012), *chopinIN* (2015) i Paweł Łukaszeński *Musica profana 2* (2018) i 3 płyty po uzyskaniu stopnia doktora: Julia Maria Dobrowolska *Posłuchaj* (2020), Michał Malec *Solo & Chamber Works* (2022), Stanisław Wisłocki *Solo & Chamber Works* (2022).

Istotną gałęzią działalności artystycznej dr. Świętońskiego jest wykonawstwo muzyki drugiej połowy XX wieku i kompozycji najnowszych. Z chęcią nawiązuje współpracę z kompozytorami (m. in. z Pawłem Łukaszewskim, Bartoszem Kowalskim, Weroniką Ratusińską, Paulina Załubską i innymi) zarówno w trakcie powstawania utworu, jak i podczas premierowych wykonaniach zgłaszając sugestie od strony wykonawcy. Pasją i zaangażowanie sprawiły, iż jest adresatem kilku dedykacji – zarówno utworów, które zamówił, jak i tych, które powstały za Jego namową.

Lista dokonań artystycznych zawiera kilka występów z orkiestrą, podczas których dr Świętoński wykonywał m.in. utwory F. Chopina (Koncert f-moll op. 21) i B. Kowalskiego.

Podsumowując tą część recenzji należy zauważyć, że choć przedstawione przez dr. Świętońskiego koncerty w większości nie noszą znamion wydarzeń o najwyższym prestiżu (koncerty w salach filharmonii – oprócz Filharmonii Poznańskiej - czy na znaczących festiwalach muzycznych), to w istotny sposób wpisują się w promowanie muzyki klasycznej i wnoszą istotny czynnik poznawczy w postaci wykonawstwa dzieł kompozytorów mniej znanych oraz utworów najnowszych. Oba wątki programowe pojawiają się zarówno jako imprezy tematyczne jak i są wplatane i łączone z utworami znanymi publiczności. Takie działania, wprowadzające także aspekt edukacyjny, uważam za niezwykle cenne w kontekście odkrywania przed słuchaczami nieznanych a często wartościowych utworów, stanowiących część szerszego, całościowego obrazu naszej kultury.

Działalność artystyczną oceniam pozytywnie.

Działalność dydaktyczna, popularyzatorska i organizacyjna

Pan dr Świętoński jest bardzo aktywny w zakresie organizacji i uczestnictwa w projektach posiadających walory naukowe, edukacyjne i promujące muzykę klasyczną.

Wystąpił na 24 koncertach – spektaklach promujących postawy patriotyczne, na ponad 100 koncertach w Chopin Salon oraz ponad 400 audycjach Działu Edukacyjnego Filharmonii Narodowej (koncerty-audycje w domach kultury, przedszkolach, szkołach itp.).

Na działalność naukową składają się wykłady m.in. na II Konferencji Naukowej „Polska muzyka kameralna XX i XXI w.” na Akademii Muzycznej im. Grażyny i Kiejstuta Bacewiczów w Łodzi pt. „Autentyczność i głębia retoryki” (problematyka wykonawcza wybranych utworów solowych i kameralnych Pawła Łukaszewskiego w aspekcie kolorystyki i melodyki), podczas międzynarodowej konferencji naukowej „Scientific Conference in Siauliai Academy” (Vilniaus Universiteto Šiaulių Akademijs) w 2022 roku. Wygłosił także wykład „*Pieśni* Piotra

Lacherta” w 5. rocznicę śmierci kompozytora podczas Konferencji Naukowej w ramach XII Gdańskich Dni Muzyki Wokalnej Musica Vocale w 2023 roku. Brał udział w Międzynarodowej konferencji „Liedforum” organizowanej przez Uniwersytet Muzyczny Fryderyka Chopina, podczas której przedstawił wspomnienia związane z prof. Maciejem Paderewskim.

W 2024 wystąpił podczas spotkania z cyklu „Fortepian nie tylko solo” organizowanego przez Międzywydziałową Katedrę Akompaniamentu Akademii Muzycznej im. Stanisława Moniuszki w Gdańsku przedstawiając zalety pracy pianisty – kameralisty i związane z nią wyzwania.

Pan dr Wojciech Świętoński jest aktywnym animatorem życia muzycznego. Jako dyrektor artystyczny cyklu koncertów „Chwile ulotne” w Pałacu Radziwiłłów w Nieborowie (od 2017 roku) zorganizował ponad 50 koncertów, na których wystąpili muzycy z Czech, Niemiec, Chin, Meksyku, Włoch, USA itd.

W roku 2023 zainaugurował cykl koncertów „Irydion na skarpie” w Polskiej Akademii Nauk Muzeum Ziemi w Warszawie i objął funkcję dyrektora artystycznego tego wydarzenia. Dotychczas odbyło się ponad dziesięć koncertów.

Jako manager projektów Stowarzyszenia Polskich Artystów Muzyków zajmuje się festiwalami i cyklami koncertów.

Angażuje się w różnorodne projekty dla osób niepełnosprawnych m.in.: w latach 2003-2021 uczestniczył w działaniach Fundacji „Latająca Akademia Elżbiety Małanich-Onoszko” kształcącej dzieci niepełnosprawne (z zaburzeniami ze spektrum autyzmu, niewidome oraz z zespołem Downa). Brał udział w koncertach charytatywnych dla najmłodszych pacjentów Samodzielnego Publicznego Szpitala Klinicznego im. prof. Adama Grucy CMKP w Otwocku oraz Fundacji Krzewienia Kultury Artystycznej Osób Niepełnosprawnych w Teatrze Capitol.

Jego praca i działalność zaowocowały stypendiami stowarzyszeń, fundacji, ministerstwa oraz wyborem do Zarządu Głównego Stowarzyszenia Polskich Artystów Muzyków, a także odznaką honorową „Zasłużony dla Kultury Polskiej” za wyróżniające się osiągnięcia w tworzeniu i upowszechnianiu kultury.

Na podstawie powyższej działalności dydaktycznej, naukowej i w zakresie popularyzatorstwa muzyki klasycznej oceniam tą część wniosku o nadanie stopnia doktora habilitowanego pozytywnie.

Konkluzja

Pan dr Wojciech Świętoński to wszechstronnie wykształcony i wciąż doskonalący się młody artysta. Jego dokonania naukowe i dorobek artystyczny są różnorodne, choć niewątpliwie skupiają się wokół zagadnienia polskiej muzyki fortepianowej i kameralnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieł nieodkrytych bądź zapomnianych oraz literatury najnowszej. Przedstawione w autoreferacie i dokumentacji działania są przemyślane i każdorazowo podparte głębokimi badaniami tematu czego dowodem i zarazem konkluzją jest zgłoszone, wymagane ustawą dzieło artystyczne w postaci dwupłytyowego albumu z muzyką Stanisława Wisłockiego, będącego wynikiem rzetelnej, twórczej i naukowej pracy.

Niniejszym stwierdzam, że przedstawione dzieło w postaci dwupłytyowego albumu CD *Stanisław Wisłocki: Solo & Chamber Works* wraz z dorobkiem artystycznym, naukowym, dydaktycznym i popularyzatorsko-organizacyjnym Pana dr. Wojciecha Świętońskiego spełnia wymagania ustawy.

Całość przyjmuję i oceniam pozytywnie.

prof. dr hab. Gajusz Kęska